

## **ՀԱՇՎԵՔՆՆԻՉ ՊԱԼԱՏԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՌՆՉՎՈՂ՝ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱՅՈՎ ՊԱՅՄԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՈՒՂԵՆՇԱՅԻՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ**

### **1. ԸՆԴԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ**

1. Սույն իրավական ակտով սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության Հաշվեքննիչ պալատի անդամների (ներառյալ՝ ՀՀ հաշվեքննիչ պալատի նախագահի) գործունեությանն առնչվող՝ միջազգային իրավական պրակտիկայով պայմանավորված ուղենշային չափանիշները (այսուհետ՝ (Չափանիշներ) և դրա հետ կապված այլ հարաբերություններ: Չափանիշները Հաշվեքննիչ պալատի անդամների վարվելակերպի, վարքագծի և փոխհարաբերությունների առանձնահատկությունները կարգավորող նորմերի համակարգ է, որի նպատակն է ապահովելու Հաշվեքննիչ պալատի անդամների պատշաճ վարքագիծն ինչպես աշխատանքային, այնպես էլ՝ ոչ աշխատանքային միջավայրում հանրային և մասնավոր շահերի բախումը բացառելու, Հաշվեքննիչ պալատի նկատմամբ հասարակության վստահությունն ամրապնդելու նպատակով:

2. Հաշվեքննիչ պալատի անդամն իր պարտականությունների կատարման ընթացքում պարտավոր է պահպանել Չափանիշների սկզբունքները և կանոնները:

3. Չափանիշների ձևավորումը և պահպանումն ապահովվում և վերահսկվում է Հաշվեքննիչ պալատի կողմից՝

- 1) սահմանելով Չափանիշներով սահմանված մշակույթը՝ որպես Հաշվեքննիչ պալատի առաջնահերթություն,
- 2) Հաշվեքննիչ պալատի անդամներին հաղորդելով այդ առաջնահերթությունը հստակ, հետևողական և կանոնավոր կերպով՝ ծառայելով որպես լավագույն օրինակ,
- 3) պարբերաբար թարմացնելով և մշտադիտարկելով չափանիշներին առնչվող քաղաքականության և ընթացակարգերի ներդրումը Հաշվեքննիչ պալատում,
- 4) որոշումները կայացնելով թափանցիկության և հաշվետվողականության ստանդարտները պահպանելու միջոցով,
- 5) ստեղծելով գիտելիքների զարգացման և փոխանակման արդյունավետ միջավայր, որում կիրախուսվի դժվար և զգայուն խնդիրներին արձագանքելու և քննարկելու մշակույթը,
- 6) գործընկերների շրջանում ստեղծելով բարենպաստ միջավայր, որտեղ յուրաքանչյուր ոք կզգա արդար վերաբերմունք՝ համապատասխանաբար արձագանքելով Չափանիշներին հակասող դեպքերին,
- 7) հետամուտ լինելով Չափանիշների, այլ քաղաքականությունների և ընթացակարգերի հետևողական և պատշաճ կիրառմանը:

3.1 Հաշվեքննիչ պալատի անդամներն աշխատակիցների հետ հաղորդակցության ընթացքում պետք է խթանեն էթիկական միջավայրի ստեղծումը և էթիկական արժեքների տարածումը, այդ թվում՝ ընդգծելով հաշվեքննողների համար ներքին ծառայողական հարաբերությունների ընթացքում կիրառվող էթիկայի կանոնների կարևորությունը և բացատրելով այդ կանոնները աշխատակիցներին, հաշվի առնելով էթիկայի կանոնների պահպանումն աշխատակիցների կատարողականը գնահատելիս և խրախուսումներ տրամադրելիս, մասնագիտական շարունակական զարգացումն ապահովելիս, ներդնելով մոնիթորինգային հսկողության մեխանիզմներ՝ էթիկական ռիսկերը զսպելու համար, որոշակի պարբերականությամբ գնահատելով և վերանայելով էթիկայի կանոնները:

**(3.1-րդ կետը լրաց. 30.04.2021 թիվ 117-Ա)**

4. Սույն Չափանիշները հիմնվում են հետևյալ սկզբունքների վրա.

- 1) բարեվարքություն,
- 2) անկախություն և օբյեկտիվություն,
- 3) կոմպետենտություն,
- 4) մասնագիտական վարքագիծ,
- 5) գաղտնիություն և թափանցիկություն:

## **2. ԲԱՐԵՎԱՐՔՈՒԹՅՈՒՆ**

5. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը պետք է գործի ազնիվ, հուսալի, բարեխիղճ կերպով և հոգուտ հանրային շահի:

6. Հաշվեքննիչ պալատի անդամն իր լիազորությունները պետք է իրականացնի բարեվարքությամբ, ազնվորեն և անաղարտ կերպով՝ ձգտելով զերծ մնալ արտաքին ազդդեցություններից, ինչպես նաև խուսափելով արտաքին կողմի հետ այնպիսի հարաբերություններից, որոնք կարող են բացասաբար ազդել կամ վարկաբեկել Հաշվեքննիչ պալատի հեղինակությունը կամ դրա վերաբերյալ առաջացնել հիմնավոր կասկածներ:

7. Հաշվեքննիչ պալատի անդամն իր գործունեության ընթացքում պետք է զգոնություն ցուցաբերի անբարենպաստ այն գործոնների նկատմամբ, որոնք կարող են այս կամ այն կերպ սպառնալ վերջինիս բարեվարքությանը (անձնական, ֆինանսական և այլ շահեր կամ հարաբերություններ, որոնք կարող են հակասել Հաշվեքննիչ պալատի շահերին, պաշտոնական դիրքի չարաշահում, զգայուն կամ գաղտնի տեղեկատվության բացահայտում), ինչպես նաև պետք է ունենա ժամանակին դրանց հակազդելու համապատասխան մեխանիզմներ (հայտարարագրերի կիրառման պրակտիկա, հաշվեքննության առաջադրանքի շրջանակներում պարբերաբար կազմակերպվող քննարկումներ):

7.1 Հաշվեքննիչ պալատի անդամն իրավունք չունի իր ծառայողական դիրքը կամ Հաշվեքննիչ պալատի անունն օգտագործել ոչ ծառայողական նպատակներով:

**(7.1-րդ կետը լրաց. 30.04.2021 թիվ 117-Ա)**

### 3. ԱՆԿԱԽՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՕՐՅԵԿՏԻՎՈՒԹՅՈՒՆ

8. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը պետք է գործի անկողմնակալ և առանց նախապաշարմունքների, ազատ լինի հանգամանքներից կամ ազդեցությունից, որը կարող է վնասել կամ դիտվել որպես մասնագիտական դատողությանը վնասող հանգամանք:

9. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը հաշվեքննությունը համակարգելիս գործում է անկախ, որը ներառում է՝

1) մտքի անկախություն, ինչը ենթադրում է այնպիսի մտածելակերպ, որը թույլ է տալիս Հաշվեքննիչ պալատի անդամին եզրակացություն հայտնել առանց ենթարկվելու այնպիսի հանգամանքների ազդեցությանը, որոնք կարող են խաթարել նրա մասնագիտական դատողությունը, որը նաև նպատակաուղղում է Հաշվեքննիչ պալատի անդամին գործել ազնվորեն և օբյեկտիվորեն՝ կիրառելով մասնագիտական կասկածամտություն:

2) վարքագծի անկախություն, ինչը ենթադրում է խուսափումը այնպիսի փաստերից և հանգամանքներից, որոնք այնքան նշանակալի են, որ ողջամիտ և տեղեկացված երրորդ կողմը, կշռադատելով բոլոր հարակից փաստերը և հանգամանքները, հավանականորեն կեզրակացներ, որ պալատի կամ հաշվեքննության խմբի անաչառությունը, անկողմնակալությունը կամ մասնագիտական կասկածամտությունը կարող են խաթարված լինել:

10. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը պետք է արտահայտի կամ ընդգծի Հաշվեքննիչ պալատի դերի կարևորությունը հանրության համար՝ դրսևորելով պատշաճ և Հաշվեքննիչ պալատի անդամին հարիր վարքագիծ:

11. Հաշվեքննիչ պալատի անդամն աշխատանքային պարտականությունների կատարման ընթացքում ստացած հանրորեն ոչ մատչելի տեղեկատվությունը չպետք է օգտագործի անձնական նպատակներով:

12. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը պետք է խուսափի անհարկի խոստումներից, հավաստիացումներից, պետք է գիտակցի իր կարծիքի կարևորությունը և տրված կարծիքների արդյունքում հնարավոր բացասական հետևանքները:

13. Հաշվեքննիչ պալատի անդամն իր մասնագիտական կասկածամտությունը պետք է ցուցաբերի օբյեկտիվ և անկողմնապահ կերպով՝ զերծ մնալով բացասական ներազդեցությունից:

14. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը չպետք է թաքցնի իրեն հայտնի դարձած այն էական փաստերը, որոնց մասին չարձագանքելը կարող է հանգեցնել փաստերի ոչ լիարժեք ներկայացմանը կամ ոչ օրինաչափ գործողությունների չբացահայտմանը:

15. Հաշվեքննիչ պալատի անդամին արգելվում է մասնակցել քաղաքական գործունեությանը: Նա պետք է զերծ մնա իր անկախության և անկողմնապահության վրա բացասաբար ազդող, ինչպես նաև դրան սպառնացող իրավիճակներից՝ պահպանելով իր քաղաքական չեզոքությունը:

16. Հաշվեքննիչ պալատի անդամն իր մասնագիտական գործունեությունն իրականացնելիս ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն չպետք է ներգրավված լինի հաշվեքննության օբյեկտի կառավարման գործընթացներում՝ անկախ մնալով

արտաքին ազդեցությունից (անձնական, ֆինանսական շահ, ինքնաստուգում, մտերիմ հարաբերություններ):

17. Հաշվեքննիչ պալատի անդամն իր վարքագծով չպետք է իրեն կախվածության մեջ դնի հաշվեքննության օբյեկտի պաշտոնատար անձանցից՝ հաշվեքննության արդյունքների համար շահագրգիռ անձանցից ընդունելով նվերներ, գումարներ, ծառայություններ կամ հյուրասիրություն:

18. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը պետք է միջոցներ ձեռնարկի հաշվեքննության գործընթացում իր անկախության և օբյեկտիվության վրա բացասաբար ազդող գործոնները բացառելու և դրանց առնչվող ռիսկերը հայտնաբերելու ուղղությամբ: Այդ նպատակով Հաշվեքննիչ պալատի անդամը նախքան հաշվեքննության առաջադրանքի հաստատումը լրացնում և իր ստորագրությամբ հաստատում է անկախության և գաղտնիության հայտարարագիրը (Ձև 1): Անկախության և գաղտնիության հայտարարագրերի փաստաթղթավորումը պետք է իրականացվի Հաշվեքննիչ պալատի հաշվեքննության փաստաթղթավորման ուղեցույցին համապատասխան:

**(18-րդ կետը խմբ. 12.06.2023 թիվ 84-Լ)**

19. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը չպետք է հաշվեքննություն իրականացնի իր նախկին աշխատավայրում այն պարագայում, երբ կարող է առաջացնել նախկինում իր իրավասության տակ գտնվող մարմնի, ստորաբաժանման կամ իրականացվող ծրագրի գնահատման վտանգ: Հաշվեքննիչ պալատի անդամը պարտավոր է Հաշվեքննիչ պալատին տեղեկացնել ցանկացած այնպիսի իրավիճակի մասին, որը վերաբերում է իր կողմից հաշվեքննության օբյեկտում նախկինում զբաղեցրած պաշտոնին:

20. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը հաշվեքննություն իրականացնելիս պետք է խուսափի այնպիսի իրավիճակներից, որոնք կարող են առաջացնել անձնական շահի, մտերմության, ճնշման և օբյեկտիվությանը սպառնացող ցանկացած այլ վտանգներ:

20.1 Եթե հաշվեքննության իրականացման ընթացքում ի հայտ է(են) գալիս Հաշվեքննիչ պալատի անդամի անկախության կամ օբյեկտիվության ապահովումը վտանգող գործոն(ներ), ապա Հաշվեքննիչ պալատի տվյալ անդամը պարտավոր է այդ մասին անհապաղ գրավոր հայտնել Հաշվեքննիչ պալատին:

**(20.1-րդ կետը լրաց. 30.04.2021 թիվ 117-Ա)**

20.2 Հաշվեքննիչ պալատի այն անդամը, որի օբյեկտիվության կամ անկախության ապահովումը հաշվեքննության ընթացքում հնարավոր չէ երաշխավորել կամ վերացնել դրանց սպառնացող վտանգ(ներ)ը՝ չի կարող համակարգել տվյալ հաշվեքննությունն իրականացնող կառուցվածքային ստորաբաժանման աշխատանքները:

**(20.2-րդ կետը լրաց. 30.04.2021 թիվ 117-Ա)**

#### **4. ԿՈՄՊԵՏԵՆՏՈՒԹՅՈՒՆ**

21. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը պետք է տիրապետի հաշվեքննության գործառույթը իրականացնելու համար բավարար անհրաժեշտ գիտելիքների և հմտությունների:

22. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը պետք է բավարար մակարդակով տիրապետի իր գործունեությունը կարգավորող սահմանադրական, իրավական և

ինստիտուցիոնալ նորմերին, քաղաքականությանը, ընթացակարգերին և իր գործունեությունը պետք է իրականացնի դրանց համապատասխան:

22.1 Հաշվեքննիչ պալատի անդամն իր գործունեությունն իրականացնելիս պետք է հետևի Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված որակավորման, վերապատրաստման և շարունակական մասնագիտական զարգացման պահանջներին:

**(22.1-րդ կետը լրաց. 30.04.2021 թիվ 117-Ա)**

## **5. ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐՔԱԳԻԾ**

23. Հաշվեքննիչ պալատի անդամն ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին միջավայրում (հարաբերություններ գործընկերների, ընտանիքի անդամների, ընկերների, հաշվեքննության օբյեկտի, մամուլի հետ) իր վարքագծով պետք է ցուցաբերի շրջահայաց վերաբերմունք, որը բացասաբար չի ազդի Հաշվեքննիչ պալատի համբավի վրա՝ դառնալով

24. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը պետք է ծանոթ լինի Հաշվեքննիչ պալատի գործունեությանը և աշխատանքային ընթացակարգերին, որոնք վերաբերում են աշխատանքային միջավայրում և դրանից դուրս գործող մասնագիտական վարքագծի վերաբերյալ օրենսդրությանը, կիրառական մասնագիտական չափորոշիչներին և կանոնակարգերին:

25. Հաշվեքննիչ պալատի անդամները պետք է համագործակցեն միմյանց հետ գիտելիքի և տեղեկատվության փոխանակման միջոցով:

## **6. ԳԱՂՏՆԻՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԹԱՓԱՆՑԻԿՈՒԹՅՈՒՆ**

26. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը երրորդ անձանց հետ չպետք է քննարկի հաշվեքննության այն աշխատանքը, որը համակարգում կամ համակարգել է, ինչպես նաև գրավոր կամ բանավոր կերպով չբացահայտի կամ քննարկի Հաշվեքննիչ պալատի կողմից իրականացվող ցանկացած այլ աշխատանք, որի մասին ինքը տեղյակ է, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կամ Հաշվեքննիչ պալատի կողմից լիազորված դեպքերի:

27. Հաշվեքննիչ պալատի անդամը պարտավոր է պահպանել օրենքով սահմանված գաղտնիությունը (պետական գաղտնիք, անձնական տվյալներ, բանկային, առևտրային գաղտնիքներ, հարկային գաղտնիք և այլն), որն իրեն որևէ կերպ հասանելի է դարձել Հաշվեքննիչ պալատի կողմից իրականացվող աշխատանքների շրջանակներում, տիրապետելով օրենքով նման տեղեկատվության հասանելիության, օգտագործման, փոխանցման, պահպանման կանոններին, դրանց խախտման համար պատասխանատվության և այլ կիրառելի կանոններին:

28. Իրավական ակտերով սահմանված կարգով հաշվեքննության շրջանակներում ձեռքբերված տվյալները և Հաշվեքննիչ պալատի սահմանափակ օգտագործման նյութերը (համակարկչային ծրագրեր, հիշողության սարքեր, սերվերներ, պահոցներ և այլն) կարող են տրամադրվել հաշվեքննության գործընթացին առնչվող կամ աջակցող մասնագիտական ստորաբաժանումների աշխատակիցներին՝ վերջիններիս կողմից

համապատասխան գործառույթ իրականացնելու համար, որը պատշաճ կերպով գրանցվում և վերահսկվում՝ Հաշվեքննիչ պալատի անդամի կողմից իր լիազորությունների շրջանակում:

## ՀԱՅ Տ Ա Ր Ա Ր Ա Գ Ի Ր

### ՀԱՇՎԵՔՆՆԻՉ ՊԱԼԱՏԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԱՂՏՆԻՈՒԹՅԱՆ

Հայտարարում եմ, որ՝

1. Հաշվեքննության օբյեկտում՝ \_\_\_\_\_ (Հաշվեքննության օբյեկտի անվանումը), ես ու ինձ փոխկապակցված անձինք («Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 33-րդ հոդվածի 8-րդ մասով սահմանված իմաստով) չենք ունեցել և չունենք որևէ ֆինանսական շահ այնպիսի անձանց հետ, որոնք կարող են սահմանափակել կամ այլ կերպ ազդեցություն ունենալ իմ աշխատանքի արդյունքների վրա:

**(1-ին կետը խմբ. 12.06.2023 թիվ 84-Լ)**

2. Չունեմ որևէ նախապաշարմունք կամ այլ կերպ կողմնակալ վերաբերմունք հաշվեքննության օբյեկտի որևէ աշխատակցի (ներառյալ՝ նախկին աշխատակիցների) նկատմամբ, որը կարող է որևէ կերպ ազդել իմ կողմից տրվելիք եզրակացության վրա:

3. Չեմ զբաղեցրել ղեկավար պաշտոն հաշվեքննության օբյեկտում կամ այլ կերպ չեմ առնչվել վերջինիս գործունեության հետ հաշվեքննության մեկնարկին նախորդող մեկ օրացուցային տարվա ընթացքում և (կամ) հաշվեքննությունն ընդգրկող ժամանակաշրջանում:

**(3-րդ կետը լրաց. 30.04.2021 թիվ 117-Ա)**

4. Ներգրավված չեմ եղել հաշվեքննության օբյեկտի ներքին հսկողության համակարգի նախագծման, գործունեության կամ նմանատիպ այլ աշխատանքներում:

5. Իմ հետ փոխկապակցված անձինք («Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 33-րդ հոդվածի 8-րդ մասով սահմանված իմաստով) չեն զբաղեցրել կամ զբաղեցնում ղեկավար պաշտոններ հաշվեքննության օբյեկտում:

6. Չունեմ որևէ քաղաքական, սոցիալական կամ ընկերական փոխհարաբերություններ հաշվեքննության օբյեկտի ղեկավար մարմինների հետ, որոնք կարող են սահմանափակել կամ այլ կերպ ազդեցություն ունենալ իմ աշխատանքի արդյունքների վրա:

7. Ես ու ինձ փոխկապակցված անձինք («Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 33-րդ հոդվածի 8-րդ մասով սահմանված իմաստով) չեն ունեցել և չունեն որևէ ուղղակի կամ անուղղակի ֆինանսական մասնակցություն հաշվեքննության օբյեկտում:

Հայտարարում եմ, որ իմ՝ Հաշվեքննիչ պալատի անդամի գործառույթներն իրականացնելիս պարտավորվում եմ պահպանել Հայաստանի Հանրապետության Հաշվեքննիչ պալատի անդամների գործունեությանն առնչվող՝ միջազգային իրավական պրակտիկայով պայմանավորված ուղենշային չափանիշները և օրենքով սահմանված կարգով պատասխանատվություն կրել աշխատանքների ընթացքում ստացված տեղեկատվության գաղտնիությունը չպահպանելու համար:

Եթե հաշվեքննության ընթացքում այս հայտարարագրում իմ կողմից ներկայացված տեղեկատվությունն ենթարկվի փոփոխության, ես պարտավորվում եմ այդ մասին անհապաղ տեղյակ պահել Հայաստանի Հանրապետության հաշվեքննիչ պալատին:

---

Պաշտոն, անուն, հայրանուն, ազգանուն,

Ստորագրություն

Ամսաթիվ